

Larsåke W Persson

Predikan som skulle ha hållits i Videogudstjänst

från Kyrkan vid Brommaplan den 17 maj 2020,

(men på grund av sjukdom — en släng av yrsel/kristallsjuka — tvingades jag att lämna återbud dagen innan;

Varmt tack till Bertil F som hoppade in på kort varsel)

Bönsöndagens tema: Människors böner **och** Guds kraft

Ev text: Matt 6:5-8

Epistel: Rom 8:24-27

Bön:

Gud, vår tillflykt och starkhet,

tack för bönens gåva och möjlighet.

Hör vår bön, svara oss i din kärlek, handla med oss efter din vilja.

Låt vår bön bli en kamp för det goda och en vila i dig.

I Jesu namn, Amen.

Predikan.

Den här dagen i kyrkans liv kallas för bönsöndagen och alla bibeltexterna handlar om olika aspekter på bön. Och det finns verkligen många olika perspektiv på bön och många olika definitioner på bön — allt ifrån nödrop i akuta krissituationer till bordsböner och rituella och trygghetsskapande aftonböner — och däremellan allehanda önskelistor som vi människor kan ha. Jag har provat de flesta. Men det som allt mer har kommit att prägla mitt eget andliga liv är att leva i en relation till Gud utan att be om något särskilt — en tyst gemenskap i förvissning om att Gud vet vem jag är och vad jag behöver och längtar efter.

I den bön som jag bad som inledning till predikan uttrycks spänningen mellan olika perspektiv på bön på ett sätt som jag tror många av oss känner igen: **Bön är både en kamp för det goda och om en vila i Gud.** Således både en mänsklig aktivitet och en vila från egen aktivitet i en stilla förtröstan på Gud.

Efter ett långt kristet liv borde man väl ha lurat ut bönens principer och hemligheter så att man "lyckas" allt bättre med sina böner, men många av oss har upplevt att de förblir lika trevande. Bönens gåva och funktion förblir ett mysterium.

Frågan är hur vår bön egentligen bör vara? Kanske instämmer vi med aposteln Paulus i texten från Romarbrevet som vi hörde tidigare i gudstjänsten: "Hur vår bön bör vara vet vi inte..." Och det skriver Paulus, trots att han var ett sådant "religiöst proffs" med stor erfarenhet och kunskap om både judisk, fariseiska tradition och som kristen. Men så lägger han till: "Men Anden manar gott för oss." Det är som om han menar att det viktigaste med bön inte är vad vi gör utan vad Guds Ande gör för oss...

Bön - något att praktisera snarare än att diskutera.

Så vad är då det viktigaste jag kan säga om bön i predikan idag? Vad jag än säger finns ju alltid något att tillägga, en annan sida av saken, ett annat perspektiv. Så mångfacetterat är det med bön. Det jag kommer fram till är att bön är viktigare att praktisera än att diskutera, även om reflektion och diskussion har sin tid. Men viktigare är att faktiskt be.

Att många gudstjänstlokaler tidigare kallades för bönhus, tror jag signalerade något viktigt: — att man gick till bönhuset för att be till Gud var det viktigaste och själva ändamålet med lokalen. Kyrkorummet kunde visserligen tjäna både som predikolokal, träffpunkt och konsertlokal men det viktigaste var att det var en plats för människors bön. Och så är det nog också idag, i den här gudstjänsten.

Kan man "be fel"?

Men att det *också* finns anledning till reflektion och eftertanke inför vårt bedjande är något som blir tydligt i dagens evangelietext där Jesus undervisar sina lärjungar om bön. Det han säger är ju faktiskt inte att det är viktigare att praktisera bön än att reflektera över sin bön. I stället inleder han sin undervisning med att varna för några sätt att be som är vanliga, men som man *inte* bör praktisera. Han ger avskräckande exempel på några olämpliga, meningslösa bönebeteenden, och han pekar ut två grupper som båda börjar på H: hycklarna och hedningarna.

Hycklarna är religiösa människor som under sken av att de vänder sig till Gud i bön egentligen är ute efter att visa upp sin fromhet för andra människor. Det är speciellt fariséerna som är föremål för Jesu kritik. Han säger om dem att de står i synagogorna och

gathörnen och ber för att få bekräftelse av andra människor för att de är respektabla, goda och gudfruktiga människor. Jesus säger att dessa bedjare redan har fått sin lön, sitt bönesvar — nämligen andra människors uppmärksamhet.

Det alternativ som Jesus rekommenderar är i stället: Gå in i din kammare och be där ingen annan ser dig än Gud. Låt din bön vara en sak mellan Gud och dig själv. Då ska du bli belönad av din Fader i himlen — alldeles oavsett om andra ser det eller ej.

Med den andra gruppen, **hedningarna**, är det annorlunda — och då tänker Jesus antagligen på dem som inte är judar eller tillhör Israels folk. Det är sådana som tillber gudar som egentligen är avgudar, och hedningarna tror att de ska bli hörda för sina många ords skull, kanske också att deras offer och olika religiösa riter ska beveka "gud" att ge dem vad de önskar. De handlar, säger Jesus, som om de inte visste eller trodde att Gud är en god Far, som älskar oss och vet vad vi behöver. Den gud eller de gudar de vänder sig till är egentligen avgudar som varken kan se eller höra eller ingripa. Nej, hedningarna är tragiska offer för okunnighet, missförstånd och självbedrägeri. Och Jesus varnar sina lärjungar för att följa deras exempel, även om de ger intryck av att vara nitiska i sin "fromhet".

Det mest felaktiga i hedningarnas bedjande var att de fokuserade på den mänskliga insatsen, hur man bad och hur mycket man bad, i stället för vem man bad till. Man måste öka volymen och "hjälpas åt", helst så många som möjligt, för att göra bönen "effektiv".

Alternativet till hedningarnas sätt att be är det Jesus lär ut när han ger dem orden till Herrens bön — och framför allt vissheten om att Gud är en god Far som vet vad hans barn behöver.

Bland de oerhört många vittnesbörd i Bibeln om bön, både om god och meningsfull bön och meningslös bön, finns ännu ett varningens ord som gör att vi behöver tänka efter vad vi gör, inte bara fortsätta att be. Jag tänker på vad aposteln Jakob skriver (kap 4): "**Ni har ingenting, därför att ni inte ber. Ni ber, men får ingenting därför att ni ber illa; ni vill bara tillfredsställa era begär.**"

Mot den bakgrunden är det intressant att konstatera att i den bön Jesus lär sina lärjungar att be finns inte orden ”jag” eller ”mitt” en enda gång. Där handlar det om ”**vår** fader”, ”förlåt **oss**”, ”utsätt **oss** inte för prövning”, ”ge **oss** idag det bröd vi behöver...”

Att be Herrens bön blir alltså att sätta in sig och sitt liv i ett större sammanhang, i ett riktigt förhållande både till Gud, sina medmänniskor och sig själv.

Människors böner och Guds kraft

Min viktigaste fråga på bönsöndagen idag är just denna: handlar bön och bönesvar om människors böneaktivitet **eller** om Guds ingripande. Och jag är övertygad om att svaret är **både — och**. Framför allt är det Gud som förändrar förhållanden, men vår bön kan medverka och framför allt förändras vi själva när vi ber — och ju fler som ber, desto fler människor förändras naturligtvis, och därmed ännu fler förhållanden.

Frågan om ”effektiv bön” är emellertid inte enkel.

Ett exempel att reflektera över är den s.k. ”Krishnaeffekten” som man talar om i T M -rörelsen: om man kan få tillräckligt många att meditera samtidigt så utvecklas en kraft som kan påverka det omgivande samhället. För några år sedan hade man hyrt Globen i det syftet. Tusentals människor som mediterade samtidigt skulle utlösa en andlig kraft som skulle förändra Stockholm, till exempel minska brottsligheten i staden. Här var det inte fråga om ett Guds ingripande utan om en mänsklig åtgärd — som säkert hade betydelse för dem som var samlade, men något större, märkbart resultat märktes inte av i samhället.

Bönen som ett ”lotteri”

Många människor, kanske alla, tror jag har brottats med frågan om att ”ha tur”. Då och då hör vi om människor som blir mångmiljonärer genom att köpa en enda lott eller skicka in en enda lotto- eller tipsrad. I lotteriernas färggranna reklam finns vittnesbörd om hur människors liv förändrats: bilder på deras glänsande Mercedes, deras fina, nya segelbåt, från deras jorden-runt-resor och lyxvillan dit de kunnat flytta. Ingen tvekan alltså om att det lönar sig att köpa lotter, och massor med människor gör också det. Man kan ju ha tur! Och turen borde väl öka om man köper många. Men vad reklamen inte nämner är hur de flesta inte vinner något alls. I stället hamnar de i besvikelser, till och med i ett livshotande spelberoende.

Är det på ett liknande sätt med bön — att det handlar om tur och slump? Eller om att ta köpa tillräckligt många lotter, för då ökar väl chansen till storvinst? Ja, ibland betar vi oss kanske som om vi trodde det, som om mångas samtidiga bön skulle fungera bättre och vara mera "effektiv" än en ensam människans bönesuckar. Som om det hängde på den mänskliga böneinsatsen mer än på Guds kraft och förmåga att ingripa.

Eftersom Jesus lovat att "om två eller tre är församlade i hans namn och kommer överens om att be om något" då ska de också få vad de ber om (Matt 18), ja, då vore det kanske mänskligt att tänka att bönesvaret är ännu säkrare om vi är ännu fler som ber tillsammans och kommer överens om att be samtidigt, kanske till och med i 24 - 7 schema.

Men erfarenheten har lärt oss att så verkar det inte fungera, i varje fall inte alltid. Var då vår önskan inte i enlighet med Guds vilja? Eller hur ska vi förklara saken. Det verkar som om vi måste lära oss att inse sanningen i att "ringaste barn som beder lever oändligt tryggt, mäktar långt mer än hjälten som starkaste fästen byggt..." som det heter i psalmen "Långt bortom rymder vida..."

Vi kanske borde sluta att leta efter en enkel formel för "effektivt bedjande". Bönen är och förblir en hemlighetsfull gåva till människan, en gåva som både kan förvandla yttre förhållanden och människans inre. Den är "en kamp för det goda och en vila i Gud". Men framför allt en relation, en trygghet i att inte vara ensam. Och en sådan relation kan man knappast tala om i relation till ett spelbolag, eller till Fru Fortuna.

Något annat svar om bönen hemlighet och funktion kan i varje fall jag inte finna, vare sig i Bibeln eller i min egen erfarenhet, än att det är en hemlighetsfull samverkan mellan våra böner och Guds kraft. Och i så fall är det nog faktiskt viktigare att praktisera bön än att diskutera bön.

Bönen - gemensam för alla människor.

I torsdags inträffade något speciellt som kanske inte så många var medvetna om. Det var då en särskild bönedag med anledning av coronapandemin. Initiativet kom från påven Franciskus och en ledande muslimsk imam och det fördes vidare genom Kyrkornas världsråd och Lutherska världsförbundet. Man riktade sig till alla människor, oavsett trostillhörighet eller religiös övertygelse, i en vädjan att tillsammans be om ledning och beskydd från pandemins konsekvenser.

Det är ett vittnesbörd om att mänsklig vanmakt inför det onda, kan leda till ett ödmjukt erkännande av vår ootillräcklighet, och vårt behov av en kraft som är starkare än vår egen... Och just så kanske man kan definiera bön: det är beteenden och ord som uttrycker människors insikt att vi är begränsade varelser som behöver någon annans hjälp — oavsett om det är andra människor vi vänder oss till eller en högre makt, som vi kanske kallar Gud.

Bönen kan beskrivas som ett sätt för människan att sträcka sig utanför sig själv. Eller som någon skrev i veckans nummer av Kyrkans tidning: ”Bönen är en lina vi kastar ut i hopp att den ska få fäste hos någon, utanför oss själva”. Och vad eller vem som verkligen lyssnar till vår bön vet vi kanske inte — om det är en självtillverkad avgud, om det är Allah, eller Jesu Kristi Gud och Fader och himmelens och jordens skapare. Bortom alla böner finns kanske bara en enda Gud.

Man kan naturligtvis reflektera över innebörden i en sådan gemensam ”interreligiös” bön i en sådan nödsituation som världen nu befinner sig i. Tänker man sig att det finns en Gud som håller världen i sin hand och som har makt att ingripa och stoppa den hotande pandemin — men som inte gör det såvida vi inte gemensamt ber om det. Vi skulle med andra ord få bönesvar på villkor att vi är sams och håller fred med varandra. I så fall tycks mig ”Gud” att vara en ogin och grym makthavare? Nej, jag tror vi behöver andra gudsbilder för att känna igen oss i vår kristna tro, kanske av den Gud som är ”barmhärtighetens fader och all trösts Gud” (2:a Kor 1). Tröst är ju knappast intressant för dem som får allt de önskar, utan för dem som inte får det. Vi behöver bilden av Immanuel, ”Gud med oss” i allt som händer.

Någon att tala med i medgång och motgång

Bibelns främsta bönbok är Psaltaren och i den får vi framför allt lära oss att man kan be till Gud ”i alla väder”, man kan komma med tillbedjan, tacksamhet, förbön och till och med besvikelse och anklagelser. Huvudpoängen är att man som människa inte behöver vara ensam med sina livsfrågor. Ja, att leva i bön är att leva med Gud, vare sig vi bönen består av formulerade ord eller av en gemensam tystnad som liknar den man kan ha med en god vän.

Och nu har alltså Jesus, utöver denna gammaltestamentliga bönbok, gett oss "sin egen" nytestamentliga bön: "Herrens bön" — som sammanfattar hur vi bör be och som kan bli ett ankare och ett centrum i vårt andliga liv. Den sammanfattar också svaret på min fråga den här söndagen: att det som kan förändra förhållanden är en hemlighetsfull samverkan mellan våra böner och Guds kraft.

Jag tror dessutom att det finns en spännande hemlig resurs i att vi tillsammans både praktiserar bön och samtalar med varandra om våra erfarenheter av bön och våra frågor om bön.

Jag vill avsluta min predikan på samma sätt som jag inledde den, med följande bön:

Gud, vår tillflykt och starkhet,

tack för bönens gåva och möjlighet.

Hör vår bön, svara oss i din kärlek, handla med oss efter din vilja.

Låt vår bön bli en kamp för det goda och en vila i dig.

I Jesu namn, Amen.